

આધનએ ફરીદી.

“અગર હમા શખહાએ શખે
કદર ખૂદે શખે કદર ખેકદર ખૂદે.”

સંપ્રદ કરી બનાવનાર

પીરબદા મોટામીયાં કાયમુદ્દીનમીયાં. હનફી,
ફરીદી, ચોશતી, ફારૂકી.

(ગવર્નમેન્ટ લો) ફર્સ્ટ એન. એન. બી. ક્લાસ એસક્રિપ્શન
કોલેજ, મુંબઈ.

છપાવી પ્રગટ કરનાર

મોલવી મોહમ્મદ મુસુફ બિન હાજી યાકુબ હાજી દુરવેશ
હનફી, ચિશતી.

નલ બજાર, મુંબઈ.

મુંબઈ :—સુલેશ્વર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી ડૉપીરાઈટ-સંગ્રહ

પૃથક્ ૨૬૮

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજરાતી કોપીરાશિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૮૨

વર્ગીક

• પુસ્તકનું નામ આઈનએ ક્ષીદી

• વિષય ૫૭૨.૪ ૩૬૮

દીખાયા.

બહોત બડે અક્સોસદી બાત હુએકે હમારી ઇસલામી
કામ આજકલ ઈલમદી રફતારમેં બહોત પરત ઓર કમઝોર
હો રહી હુએ. ઓર જો ચંદ ઓલોમા પાએ જાતે હુએં વોહ
તમામ અપની ઇલમી દયાકત જતલાને કે ઓર એક તરહકી
કુચુલ બંડાઇ હાંસીલ કરનેકે વાસતે એક દુસરેકે સાથ મજહબી
કુચુલ ઝગડે ફેલાકર અપના ઉમદા ઓર કીમની વકત યુહી
મુફતમે જાએં કરતે હુએં. મગર અએસે ઝગડોસે કુચુલ ઇલ-
મિયત નહીં જાહેર હોતી. આલીમ હુએં વોહ બ ર સુરત
આલીમ હુએં. ઉનકે લીએ કુચુલ અએસે એક દુસરેકે સાથ
ફસાદ કરકે ફત્ર પેદા કરનેકે સુખુનકી જુરૂર નહીં. આલીમોંકા
આલીમ હોના બસરો અશ્મ તસલીમ કીયા જતા હુએ, મગર
ઉનકે એક દુસરેસે લડનેકે લીએ હદીસ ઓર કઓલકે ગેર
માઅની કરનેકી દયાકત કીરી તરહ તારીફ લાયક નહીં સમજી
જતી. અલબત્તા કુરાનશરીફને ઓર હદીસને ગેર ખુદાંકો ખુદા
કેહના બહર સુરત મના ફરમાયા હુએ માર સાથ ઉસકે ખુ-
જુર્ગોંકી ઓર અઓલીયાઓંકી તાઝીમ કરના જુરૂર જાયજ
રખ્યા હુએ. એક આલીમ મઓલવીકી તાઝીમ લોક કરતે હુએં
તો ફીર ખુદાકે આશંકોંકી તાઝીમ કરનેમેં કયા મુઝાએકા હુએ ?
બાએ તુન્દ મિઝાજ આલીમ હદીસકે મુતાબિક ખુદાકો ફખરીયા
તોરપર અંબીયાકે વારિસ ઠેરાતે હુએં. મમર વોહ અસ્લમેં ઇ-

દમહીકે વારિસ હયેં યુનુગીં યોર પરીકે નહીં. યુનુગીં યોર પીરીકા વારસ તો વોહી હયેં કે જે શરીઅતકે કાનુનકે મુતાબિક અમલ કર કર “ મુતુ કબલ અન્ત મુતુ ” હો રહા હયેં.

યેહ તો રોજે રોશનકી તરહ જાહીર હયેં કે કોઇ બગ-એર લીખ્યા પડા મુસલમાનભી કીસી વકીયા પોર યા મયો-લવીકો ખુદાકે બરાબર હરગીજ નહીં સમજતા. યોર યેહ બાત કલમયે શહાદતમેં “ લાશરીકા લહુ ” સે સાબિત હયેં તો ફિર કલમકે શરીક મુસલમાનોંકા અયેસા ઇલજન લગાના કોનસે ઇલમકે દક્તરમેં આયા હયેં ? આપ જાનતે હયેં કે તમામ મોમિન મુસલિમ હયેં યોર મુસલિમકે માઅની ખુદાતાલાકી રજમંદી પર સર ઝુકાનેવાલેકે હયેં. ગરચે મુસલિમકા માઅના યેહી લીયા જાય તો અંગ્રેજ, પારસી, ચહુદી, હિનુદ વગએરા અંદ કોમે ખુદાકી રજમંદી પર સર ઝુકાને વાલી હયેં તો કયા હમ ઉન્હેભી મુસલિમ કેહ સકતે હયેં ? હરગીજ નહીં. મુસલિમ વોહી હયેં કે જીસને અલ્લાહ, અલ્લાહકે રસુલ યોર ઉન્કે તમામ એહકામ યોર હદીસ યોર સુન્નતોંકા સદક દીલસે તસલીમ કીયા હયેં. તો ફીર સવાલ યેહ ઉઠતા હયેં કે અયોલીયા યોર યુનુગીંકી તાઝીમ કરના, ઉન્કે મજર પર જમયે કરસીરકે સાથ જાના ફતેહા પડના, યોર નમાઝકે બાદ દોઆ માંગના વગએરા કયા હદીસ શરીફમેં યોર સુન્નતોંમે દાખીલ નહીં હયેં ? યોર જબ હદીસમેં યોર સુન્નતોંમે હયેં તો ઇસસે ઇનકાર કરને વાલોંકા કયા હમ મુસલિમ કેહ સકતે હયેં ?

ચંદ્ર ઓલોમા ફરમાને હવે 'કે મુરદોંકી અરવાહકો કા-
તેહા નહીં પહોંચતા. ગરચે હમ અએસે ઓલોમાઓંકા પાઞ
અહમક, બદમાશ કહેંગે, યા ઉનકી પ્યારી અમમાજનકી તરફ
ઇશાન કરેકે કુચ્છ ખાત સુનાએંગે તો હજરને ઓલોમા બડે
ચીખેંગે ચીદલાએંગે બુંઝલાએંગે ચોર ચુસ્સેકે મારે લાલ પીલે
બને જાએંગે-કયુંકે ઉનકે હકમેં ચેહ ગાલી ઠેરી. જબ એક
ગાલી જાએસી ચીજ મઓલાનાકે ચોર ઉનકી વાલેદાએ બુબુ-
ર્ગારકે જીસ્મ તક પહોંચી તો હમારી હદીસ શરીફકે પાક
કલામ પાક રૂહોંકા પહોંચનેમેં કયા શુબાહ હોસકતા હવે ?

• બહોત સારે જદદી ઓલોમા કહેતે હવે 'કે તમામ ઇ-
નસાન ચકસાં હવે. ચોર પએગમ્બર અઓલીયા ચોર બુબુર્ગ
ચોર દુસરે ઇનસાનેમે કુચ્છ ફરક નહીં. તો અએસે દલાયલ
પેશ કરને વાલે ઓલોમાઓંસે કહા જતા હવેકે ઇનસાન ફકત
ગીનતીહીકી ખાતોમે એક સુદરસે ચકસાં હોસકતા હવે. નહીં
કે તમામ ખાતોમે. ચલને ફીરને ખાને પીને વગએરા રોજ મ-
રરાકી ખાતોમેં જહેર ફરક પાયા જતા હવે તો ઉનકી બુબુર્ગી
ચોર ઉનકે રૂહાની આલાપનમેં ફરકહો ઉસ્મે કયા કલામ હવે ?
જબ એકહી મદરસેકે દો તાન્નિએઇલમકી દયાકત એક દુસરેસે
જ્યાદા હો સકતી હવે, ચોર એક તાન્નિએઇલમ દુસરેસે જ્યાદા
હોશીયાર ચોર બહુડકર હોસકતા હવે તો આશકાને બુદા
હમ તુમ આમ આદમીયોંસે બહુડકર હો તો કયા તઆબુબ
હવે ? ગોકે અએસે આલિમ બબુબી જનતે હવે 'કે એક
આલિમ દુસરે આલિમસે બહુડકર હો સકતા હવે, જબલી

અપની કુઝુલ ઇલમિયત જાહેર કરનેકે વાસતે હટધરમી ઝોર
ઝિદસે ઉસી ખાતકો ખગઝેર સમઝ બુઝકે પકડ રખતે હુએ;
ઝોર ઉસીકો ચસપાં રહેતે હુએ. ઝોર હુમેશેકે લીએ અપની
કજકહેમી કે શિકાર ખને રહેતે હુએ.

મેં અએસે ઝોતોમાઓંકે ઇલમી નાઝ ઝોર દયાકતપર
અફસોસ કર રહાંકે નાગહાં ફર્ટ એલ. એલ. ખી. કી ટર્મકે
લીએ મેરા ઝાના ખમખઈ હુવા. ખાન ખહાંદુર સેઠ દાઉદભાઇ
મુસાભાઇ જરિટસ ઝાફ ધી પીસ કે જે યહાંકે મશહુર ઝોર
મઝ્યાફ જરી કામકે તાજીર હુએ ઉનકે યહાં મેરા કયામ હુવા.
દરમ્યાનમેં દાઉદભાઇ સેઠ કે ભતીજે ઝોર દામાદ મિસ્તર મોહ-
મદભાઇ યુસુફભાઇ કે જે ખુદખી જરીકે ખટે બેપારી હુએ ઝોર
જે દીનકે ઝોર તાલીમકે કામેમે હુમેશે જનો તનસે હાજિર રહેતે
હુએ ઉનસે મેરી મોહબતકા ઉમદા ઝોર અખબખ સિલસિલા
જરી હુવા. યહાં તકકે વોહ મેરે ખ્યાતોંકાં ચાહીએ વએસી
તાઇદ કરતે રહે. ઉનહેને એક રોજ મુઝસે કહાકે ખમખઇ ઇલા-
કેકે ઝોર ખાસ કરકે હુમારી બેચારી ગુજરાતકે અકસર કસબોં
મે ખસખખ વહાંકે ખાશિન્દોંકી કમનસીકે ચંદ જહિલ ઝોર
ગેર મુકદ્દિલદ વલાયતી પેશઈમામ મસજીદોંમે ઝોર મદરસોંમે
અપના ધર ખનાએ હુવે બેઠ હુએ. ઝોર ખુદકા દર પોસ્તે
આલિમ ઇજહાર કરકે હુમારે સીધે સાદે મેમિનોંકા અકીદા
ખીગાડનેકી કાશીશ કરતે હુએ. ઇસવાસતે હિસકી કુચ્છ તદખીર
કરના ચાહીએ. વરના હુમારે ભોલે ભાલે ગરીબ મોમિનમાઈ
જુરર ઉનકી જલમેં ફંસકર વએસીહી હીલાસાઝીકે પએરઓ

હો જાએંગે. મેને કહા હાં જુરૂર ઈસકે ખારેમેં કુચ્છ ઠાશીશ કરના ચાહીએ. કયું કે મેને અજમેર શરીફ કે જહાં મેં પાંચ સાલ તાલિએઇદમ રહા એર જહાં અએસે વલાયતી સાહુકાર ખમ્બઘ ઇલાકેમેં આનેકે વાસતે શુરૂ શુરૂ ઉતર કર સરા વગએ-રામેં કીસી દબસે અપની જાંદગી ખસર કરતે હએં વહાં કહીં લોગોંસે સુનાગયા હએ કે અકસર અએસે વલાયતી ખાનદાન એર સિલસિલેકે લોક કે જે અકીદાબી વલાયતી રખતે હએં વોહ મુદકે વલાયત કે શરીફજહાંમેંસે નહીં હોતે બલકે વહાંકી રજીસ કોમોંકે તેહઝીબકી ટાંગ તોડને વાલે મેખરોંમેંસે હોતે હએં. એર વોહબી વએસે કે જીનકા ન ગાંવમેં ધર હએ ન જંગલમેં ખેત હએ. કયું કે ગરચે ચેક શરીફ એર રજોંમેંસે હોતે તો ભલા હમારે ખમ્બઘ ઇલાકેમેં એર ખાસ કરકે હમારી ગુજરાતમેં દુકડગદેકી જાંદગી હમેશેકે લીએ કયું પસંદ કરતે? એર રૂપે રૂપેકી માહવારી તનખામેં ગુલામી કરના સરપર કયું મોલ લેતે ?

માસિવા ઉસકે અએસે એહલે વલાયત જ્યાદાતર લીખએ પડેતો હોતેહી નહીં, મગર અરબી વોહ અફગાની રયાસતમેં ખતએર માદરી જખાનકે સીખલેતે હએં. એર ઇસીવજેહસે વોહ કુરાન શરીફ વગએરાકે માઅની ખુખતસર તોરપર કરલેતે હએં. એર યહાં આનકર ખુદકો ખડે આલિમ એર ફાજીલ મશહુર કરતે હએં. ભલા ચેહતો કહીએ કે અફગાનિસ્તાન કી રયાસતકા ખડા આલિમ યહાં આકર દોદો રૂપેકી હક્કી તનખામેં ગુલામી કરની કયું પસંદ કરતા ? એકતો ચેહ લોગ

જ્યાદાતર લીજ્યે પડે તો હોતેહી નહીં, આંર દુસરા વોહ કોઈ
 ગેરમુકદ્દિલદ નામાઅધુલ આલિમકે પચેરચો હો જતે હચેં,
 આંર અપને અકીદેમેંભી ફરક પેદા કરને હચેં. જબ ઇનકે
 અચેસે ગેરઅકીદેકી ખાત મશહુર હોતી હચે તો વોહ રયાસતસે
 ફિટકારકે સાથ હંકાવે જતે હચેં, આંર મજબુરન બેવતન હોતે
 હચેં; કયું કે હમારે એહલે અફગાન તો શરીઅતકેહી કાનુનકે
 મુતાબિક તમામ ખરતાચો કરતે હચેં. તો ભલા શરીઅતકે
 નામી ગેરામી ગિરોહમેં વોહ અચેસે ઈનકાર ડરનેવાલે વ-
 લાયતી જઈકુલ ઇમાનોંકો કયું રહેને દેતે! આંર ચેહં ખાત
 અફગાનિસ્તાનકે શરીફ લોગ જે અજમેર શરીફમેં જનાબ
 ખવાજ સાહબકી જયારતકો આતે હચેં વોહ અકસર કંડાકરતે
 હચેં. બસબબ ગેર અકીદેકે તો ચેહ લોગ હમારી ઇસલામી
 રયાસતસે લગ્યાનતકે સાથ હંકાવે જતે હચેં. આંર ઈન્હીકો
 હમારે યહાં કે એહલે સમઝ ઈતમીનાનસે રખતે હચેં આંર
 ઇન્હીકો અપની ઇમાનકી ખરાબી સુધુર્દ કર દેતે હચેં. ક-
 એસી મોટી સમઝકે લોગ ! ભઇવાહ ! ખુબ અકલ તો દોડાઈ !
 હજરતે નાઝેરીન ! મુલાહેઝા ફરમાઈ એ ઇસ ગાંડી ગુજરાતકી
 અકલકો ! ગોયા ખુદહી અકલગી પુતલી બનીજરહી હચે !

મગર હમારે વલાયતી પેશઈમામેં મેં તારીફકે કાબિલ
 ખાતનો ચેહ પાઈ જતી હચે કે જબ વોહ યહાં આનકર અપના
 ઘર બનાકર બિસતર જમાતે હચેં તો ફિર “ જબ આદમી કે
 પેટમેં આતી હચેં રોટીયાં, સોસો તરહકે રંગ દીખાતી હચેં
 રોટીયાં ” કે મજમુનકે મુઆફિક વોહ થોડેહી દીનમેં અપના

અસલી રંગ દીખવાને લગતે હયેં. ઓર ભોતે ભાલે મોમિનોંકે
મસલોંપર તાગડધીન્ના ઉડાતે હયેં. જખ હલવા ચપાતીસે
ખુખ ખમીર ઉઠતા હયેં તો ફીર દેખલીજીયે ઉનકા બેશ !
કહીંતો શેહવતપરસ્ત બનજાતે હયેં ઓર ઢેતનેહી શાગોંદોંકી
મટી પલીદ કરતે હયેં ઓર અખીરકા ઉન્હીકે જરીયેસે
ઠાઈ બિચારી ભોલીભાલી અશરાફઝાદીઓંકા અપને મકકી
જલમેં ફાંસકર ફરાર હોતે હયેં. ઓર હમારે ગરિખ મોમિન
યુંહી હસરતકી નીગાહોંસે આં હજરતે પાજીકી કારરવાધકા તકા
કરતે હયેં. ભલા તકા નકરતે તો ઓર કયા કરતે ! અએસી
ચંદ વારદાત સુરત જીલેકે અકસર ગાંઓંમે ગુજર ચુકી હયેં
મગર જખલી અફસોસકી ખાત હયેકે હમારે અઝહદ ભોતે
મોમિનોંદ્રી આંખેંહી નહીં ખુર્શી !

મેને મિસ્તર મહમદભાઈ શેઠસે કહા કે અગર આપકી
રાએ હો તો ઈસકે ખારેમેં એ : છોટાસા રિસાલા ગુજરાતી હર-
ફેંમે તૈયાર કરકે દેહાતમેં રેહને વાલે હમારે ભોતે ભાલે મુમલિ-
મોંકા અએસી નાપાક બદસાઝીસે આગાહ કરનેકી કાશીશ
કીજાએ, મગર ઉસમેં આપકા અખીરતક મદદ કરના હાગા.
મેરી યેહ ખાત ઉન્હોને કુખુત્ર ફરમાય, ઓર મુઝે ચંદ કીનામેં
બઝિમએ ખુદ મંગવાદી; ઓર બંદને યેહ કામ બસરો ચશમ
શુરૂ કીયા. દરમ્યાનમે મોત્તલી મંહુંમદ યુસુફ સાહબ કે બે
યહાંકે ખાશિન્દે હયેં ઉન્હોને મુઝે અરખી તરફસીરોંકી કીતા-
બોંસે હદીસકે માઅની લીખવાનેમેં બહોત કુચ્છ ઇમદાદ
ફરમાઈ. મગર યેહ જુરૂર કેહેના ચાહીએકે ઈસ રિસાલેકી તસ-

નીફકા તમામ દારોમદાર મિસ્તર મહંમદભાઈ શેઠ પર હવે
કયું કે ઇસકે ઇજહાર કરનેમેં ઉન્હુનેહી હરેક તોરસે કોશીશ
ફરમાઈ હવે.

યેહ રિસાલેકે ઇજહાર સે હમારે નામી ગીરામી ઓલોમા
યેહ ખ્યાલ નફરમાંએ કે ઈસસે કીસીસે લડને ઝગડનેકી યા
કીસીપર બેફાયદા ઓર ફુજુલ હમલા કરનેકી સુરત નીકાલનેકી
કોશીશ કીજતી હવે. બલકે ઇસકા અસલ મનશાતો ઓલોમા-
ઓંકો બતઓર અર્ઝ ઉનકે ગીરામી ફગાયઝ યાદ દીલવાંનેફા હવે.

પસ ઉમ્મેદ કવી હવે કે હમારે બાહોશ ઓલોમા મ-
જહબકે ફુજુલ ઝગડોંકે દફતરકો બાલાએ તાક રખકર હદીસકે
કઓલપર ઓર સુન્નતોંપર સદક દીલસે તવજેહ ફરમાઈગે
ઓર હમારી ભોત્રી કોમકી બેહબુદીકે વાસતે ઈદમકી તરગીબ
દીલાકર જુરર કોશીશ કરનેકા ખ્યાલ રખેગે. આમીન.

તા. ૧૦ અગષ્ટ }
૧૯૦૩ અમ્મઈ. }

લી. પીરજહા મોટામીયાં
કાયમુદદીનમીયા

ખિસામિલ્લા હિરરહમાં નિરરહીમ.

સવાલ—જબ મોઅઝીન (અજન દેને વાલા) અજનમેં અશહદો અન્ના મોહમદર રસુલુલ્લાહ કહે તબ અજનકે જવાબ દેનેવાલે ઝોર સુન્ને વાલોંકા હાથકે અંગુઠે હજરતકે નામપર યુમના બયજ હયે યા નહીં!

જવાબ—બયજ ઝોર દુરસ્ત હયે, કે અપને દોનું હાથોંકે અંગુઠે ઝોર કલમેંકી ઉંગલીઓં કા મીલાકર યુમકર અપની દોનો આંખોંપર રખલે. ઇસ જમાનેમેં અકસર બેઇમ લોગ અપનેકા આલિમ ફાઝિલ ઝોર મોહદિસ ગીનતે હયે. મગર સચ પુછોતો ઉનકા હજરતકી હદીસોંકી થોડી બી વકફીયત હાસિલ નહીં, ઝોર યેહ દાવા કરતે હયે કે હમતો હદીસોંકે સબ તરીકે બનતે હયે. ઝોર હદીસે સહી ઝોર જઈફ્ટીબી હમે ખબર હયે. મગર સચતો યે હયેકે વોહ લોગ ઉસુલ ઇમ્મે હદીસકે થોડે મસાયલસે બી વોકફ નહીં. જસે ઉંટની ખરસાત દેખતેહી આગે પીછે બેઠબ હદસે કદમ ખડહાતી હયે ઈસી તરહ યેહ બી હદસે પાઉં બાહેર ફેલાકર બેનકેલ ઇધર ઉધર ભટકતે હયે. ઝોર અએસેહી શખ્સ ઇસ મસલેકા (યાને હજરતકે નામપર અંગુઠે યુમ-નેકા) ઇન્કાર કરતે હયે. ઝોર જો શખ્સ ઉનકા સમજા તે હયે કે યેહ મસલા દુરસ્ત હયે, ઝોર અકસર કી-તાબેમિ લીખ્યા હયે જબલી યેહ હટધરમ ઝોર જુદી

લોગ કહેતે હુએં કે હમને ચેહ મસલા કીસી કીતાબમેં
 નહીં દેખા. તો હમ મોતખર કીતાબોંસે સાખિત કરતે હુએં.
 કીતાબ નેઅમુલ ધન્ટેખાહ લે રક્ષલ ધરતેખાહ
 મેં લીખા હુએં કે ઇમામ સખાવી ૨૦ ને અપની કીતાબ
 મકાસેદુલ હસનાહ મે લીખા હુએં કે જખ મોઅ.
 ઝીનકો અશહદો અન્ના મોહમદર રસુલુલ્લાહ
 કહેતે સુને તખ અપને દોનો કલમેંકી ઉંગલીયાં ચુમકર
 ઉસ વકત અએસા કહે અશહદો અન્ના મોહમદન
 અખદુલુ વરસુલુલુ રહીતો ખિલ્લાહે રખેાં વ
 ખિલ્લસલામેં દીનોં વખે મહુમદન સ૦ ન-
 ખીયન (' મેં ગવાહી દેતાહું કે મહુમદ મુસતુફા, સ૦
 અલ્લાહકે ખન્દે ઓર રસુલ ઉસકે હુએં. રાજી હુવા મેં કે
 અલ્લાહો તાલા મેરા પરવરદીગાર હુએ ઓર ઇસલામ
 મેરા દીન હુએ. ઓર મહુમદ મુસતુફા મેરે નખી હુએં ''
 ઇસખાતકો દેલમીને કીતાબુલ ફીરદોસમેં જનાખ અખુ-
 બકર સિદ્દીકકી હદીસ પરસે ખયાન કીયા હુએ. વોહ
 હદીસ યું હુએ કે જખ હજરત સિદ્દીકે અકબરને
 મોઅઝિનકો (અજન દેને વાલેકો) કહેતે સુના અશ-
 હદો અન્ના મોહમદર રસુલુલ્લાહ. તખ આપને
 કહા અશહદો અન્ના મોહમદન અખદુલુ વ રસુલુલુ.
 મોઅઝિન કે જવાખમેં ચે કેહકર અપની દોનોં ઉંગલી-
 ચોંકા ચુમકર અપની દોનોં આંખોંપર ફીરાલીયા. પસ
 ઇસ મસલેકી જસકો જ્યાહા તહકીક કરના મનચુરહો

તો કિતાબે તાએદુલ હક ઓર જમેઉલ ફતવા ઓર હદીયતુલ હરમએન વગએરામે દેખલે.

સવાલ—નમાઝ યા ઓર ઠાઘ નીફલી ઇબાદત કે બાદ દોઆ માંગના યાને ફાતેહા પડના દુરસ્ત હએ યા નહીં?

જવાબ—દુરસ્ત ઓર જયજ બલકે સુન્નત હએ જસા હદીસ સુનન અબી દાઉદ, બેહકી, તીરમીજી, ઓર મિશકાત શરીફ, વ સહી મુસલીમ, વ સહી બુખારી વગએરા કીતાબોમે લીખા હએ કે ફરમાયા હજરતને રોવેયા અન અબી હુરએરતા રદી૦ કાલા કાલા રસુલુલ-લાહે સ૦ લએસા શએઉન અકરમે હન્દલ લાહે મિનદ દોઆ યાને “ઠાઘ ચીજ દોઆસે જ્યાદા બુબુર્ગતર અલ્લાહકે નજદીક નહીં હએ” યાને અલ્લાહકે નજદીક સબસે જ્યાદાતર બુબુર્ગ દોઆ હએ. અગર ઠાઘ શખ્સ નમાઝપડે ઓર બતોર ફાતેહાકે દોઆ નમાંગે તો ઉસકી નમાઝ અલ્લાહ પાક ઉસીકે મુંહપર મારતા હએ કયું કે વોહ જતેપાક મખ્લુકકી ઇબાદતસે બેપરવા હએ. બાદ નમાઝકે દોઆ ન માંગનાં ગોયા ખોદાકા કાદીયુલ હાજત (હાજતોંકા બર લાનેવાલા) નહીં જનનેકે બરાબર હએ. ઓર યેહ પુરા શર્ક ઓર કુફ્ર હએ. ઓર દોઆકે અન્વલ ઓર બાદ દુરુદ શરીફ પડના ઓર ફાતેહા પડના સુન્નત હએ. યેહી ચારોં ઇમામોંકા મજહબ હએ. ઓર આજતક એહલે સુન્ન-તુલ જમાઅતકા ઇતિફાક ઇસીપર હએ, જો ફાતેહા

પડનેસે ઝોર દુરૂદ શરીફ પડનેસે ધનકાર કરે વોહ
ગુમરાહ હુએ. ઝોર હજરતકે તરીકેસે કાસોં દુર હુએ.
ઝોર કયામતકે રોજ હજરતકી શકાયતસે મેહરૂમ
ઝોર બેનસીબ રહેગા.

સવાલ—ધસ જમાનેમે જો નજરો ન્યાઝ આલીયાએ કિરા-
મકી કરતે હુએ. યા કાઈ હલાલ જનવર જેસાકે બકરા
મુરગી યા ગાય વગએરા અઓલીયાકે નામસે મશહુર કર
કર અદલાહોઅકબર કેહકર (અદલાહકે નામસે), જિ-
બાહ કરતે હુએ વોહ દુરૂસ્ત હુએ યા નહીં ?

જવાબ—દુરૂસ્ત હુએ તકસીરે અહમદીમે લીખા હુએ કે
ખિસમિદલાહે મહુમદુર રસુલુલ્લાહ બગએર અ-
તકકે (યાને ખિસમિદલાહ ઝોર મહુમદુર સુલુદલાહ
યે દાનો ફિકાંકે ખીયમે બગએર વાવકે) જુબાહ કરતે
વકત કહેતો ઉસ જનવરકા ખાના હલાલ હુએ. ઝોર
યેહુબી જનના આહીએકે જિબાહ કરનેકે અવ્વલ પએ-
ગંબર યા દીસી ઝોર વલીકા નામ લેવે જનવરકા ગી-
રાને ઝોર ખાંધનેકે પહેલે યા ઉસકે બાદ, ઝોર જિબાહ
કરતે વકત ખિસમિદલાહે અદલાહો અકબર કહેતો
વોહ જનવર હલાલ હો જતા હુએ અગરયે કાટનેકે અ-
વ્વલ ગેર ખુદાકે નામસે મશહુર દીયા ગયા હો. ગગર
જિબાહકે વકત અદલાહો અકબર કહેનેસે પાક હો-
જતા હુએ. તકસીરે અહમદીમે લીખા હુએ કે વમિન

હાઓના ઇસમુન અન્નલ બેકરતન તુઝરતે લિલ-
 અઓલિયાએ કમાદોવા રસમુન ફી ઝમાનેના
 હલાલુન તૈયેમુન લે અન્નહુ લમયુઝકરિસ્મો
 ગએરુદલાહે અલએહા વકતુઝ ઝિબહે વધન યુ-
 ન્ઝેરા વલહા લહુ, “યાને જે બનવર અઓલિયાકે
 નામ નઝર ફીયે બતે હએં જએસાકે ઇસ જમાનેમે
 રસમ હએ સો હલાલ તૈયબ હએ. કયું કે ઝિબાહ કે
 વકત ઇસપર કુચ્છ ગએર ખુદાકા નામ નહીં લીયા
 • બતી અગરએ ઉનકે નામસે ઉસકો નઝર કરતે હએં.
 ઓર એહબી લીખા હએ કે એહ નઝર ખાસ ખુદાકે
 વાસ્તે સાબિત હએ ઓર ગએર કે વાસ્તે નહીં ઇસલીએ
 ઝબિહ (બનવર હલાલ ફીયા ગયા) અપની અસલ
 હિદયત (હલાલિયત) પર કાયમ રહા. કયું કે જબ
 ઝિબાહ કરતે વકત અદલાહકા નામ લીયા તો વોહ
 બેશક હલાલ હએ ઓર હદીસમે અંનનઝરો ઇબાદ-
 તુન (નઝર ઇબાદત હએ) આયા હએ ઓર ઇબાદત
 ખુદાકીહી હોતી હએ તો ફીર ગેરખુદાકે વાસ્તે નઝર
 નહીં હુઈ. ખાઝે બહેલ લોગ મુસલમાનો કે અંનન-
 ઝરો ઇબાદતુન ફી હદીસ પડકર બેહકાતે હએં કે
 નઝર ગેર ખુદાકે લીએ નહીં હએ. મગર મુસલમાન
 જે ન્યાઝો નઝર ખુબુર્ગાને દીનકી કરતે હએં ઉસકા
 • અસલ મતલબ ઉનકો સવાબ પહોંચાનેકા હએ. નહીં કે
 ઉનકી ઇબાદત કરનેકા. નઝરતો ફકત ખુદાહીકે લીએ

હચ્ચે વચ્ચેસા “અંનનઝરો ઇબાદતુન ” કી હદીસ સાફ
બયાન કરતી હચ્ચે; ઇસવાસતે જો કુચ્છલી નજર કીબય
વોહ ખુદાહીકે લીયે હચ્ચે. ખાઝે જહિલ હમારે મુસલ-
માનોં પર બદગુમાની કરતે હચ્ચે. મગર મુસલમાનોં પર
અચ્ચેસી બદગુમાની કરના કબીરો ગુન્હા હચ્ચે. ઝોર
મુસલમાનોંકા ચેહ અકીદા નહીંકે સિજદા યા ઇબાદત
ગેર ખુદાકે લીચ્ચે જાચ્ચેજહો. ફીર અચ્ચેસી પુરાફાતકી
ખાતેં બકનેસે કયા ફાચ્ચેદા !

સવાલ—કબરોંપર જાનેકે વાસતે સાલ મુકરર કરના ઝોર
લોગોંકો જમા કરકે વહાં લે જાના ઝોર વહાં કુશાન શ-
રીફકા ખતમ કરનાં યા કુલોંકી ચાદર ઢાલના યા કબરકો
ખોસા લેના કયા હુકુમ રખતા હચ્ચે ?

જવાબ—ચે તમામ ખાતેં દુર્રત ઝોર જાયજ હચ્ચે ઝોર
હદીસસે સાબિત હચ્ચે. કયુંકે હજરત ઝોર ઉનકે અસ-
હાબ હર સાલ કબરોંપર જાતેચે જેસા મનશુરે સયુતીમેં
લીખા હચ્ચે રિવાયત હચ્ચે હજરત અનસ બિન માલિ-
કસે કે તહકીક પેગમ્બરે ખુદા સં આતેચે હર બરસ
કબરોંપર શોહદાચ્ચે ઝોહોદ (કે જહાં અકસર અસહાબ
શહીદ હુવે હચ્ચે વો પહાડ) પર. જસ વકત નજર
કરતેચે ઉસ પહાડપર તો આપ સલામ કીયા કરતેચે
શહીદોંકી કબરોંપર ઝોર ફરમાતેચે સલામુન અલ-
એકુમ બેમા સબરતુમ ફનેઅમા ઉકબદ દાર,

“ સલામ હો તુમપર કે સખર કીયા તુમને, પસ હુએ તુમારે વાસતે આખેરત યાને હમેશગીકી જગે” (જન્નત.) રીવાયત કીયા ઇસકો ઇબ્ને જરીર ને મહુમદ બિન ઈબ્રાહીમસે કે હજરત હર સાલ શહીદોંકી કબરપર જાતે ઝોર સલામ કરતે; ઝોર હજરતકે અસહાબલી ઇસ સુન્નતકો અદા કરતેથે. અબદુલ્લા ઇબ્ને અબ્બાસસે રિવાયત હુએ કે હજરતકો હો કબરોંપર ગુજર હુવા કે જીસમેં અજબ હોતાથા. આપને એક ડાલી ખજુરકી લેકર હો ટુકડે કીએ ઝોર દોનું કબરોંપર રખાએ. પસ અસહાબોંને કહા યા રસુલુલ્લાહ લેમા સનાઅતા હાજ ? (યેહ કયા કીઆ તુમને ?) આપને ફરમાયા હા અલ્લાહુ અઈ યોખફેફફ અનહોમા માલમ યએમસન, યાને “ શાયદ તખફીફ (કમી) કીજવે ઉન દોનુંસે અજબમેં જગતકે ખુશક ન હોવે.” હજરતને ખજુરકી એક ગીલી ડાલી ઉસ ગુન્ડાગરકી કબ્રપર ડાલી જીસપર અજબ હોતાથા ઝોર ફરમાયોકે ઈસ મુરદેપર ખસખખ પાકી નરખનેકે યેહ અજબ હોતા હુએ ઝોર મએને જો યેહ ડાલી ઉસકી કબર પર રખી વોહ ડાલી અલ્લાહકી તસખીહ કરતી રહેગી યહાં તકકે સુક જાયગી. ઈસસે યેહ સાબિત હુવા કે કબરોંપર સખખ ચડાના યા કુલકી ચાદર ડાલના યેહ સુન્નત હુએ ઝોર અજબે કબ્રસે ખચાતા હુએ. ફતવાએ અજીઝઆ કીતાબમેં લીખા હે કે માખાપકી

યા ઉસ્તાદકી યા કીસી વલીકી કબર પર બોસા લેના દુસ્ત હોયે. જેસાકે મૌલાના શાહ અબદુલ અજીઝ મોહમ્મદીસ દેહલવી (કે જીનકો તમામ વહાબી તસલીમ કરતે હોયે) વોહ અપને વાલિદકી કબ્રકો બોસા દીઆ કરતેથે. ચુનાચે કફાયા શોએબીમેં લીખા હોયે કે કુચ્છ મુજએકા નહીં વાલદેનકી કબરપર બોસા લેનેમેં. ઓર ઉસી કીતાબમેં લીખ્યા હોયે કે એક શખ્સ હજરતકી ખિદમતમેં આયા ઓર અર્ઝ કીઆ યા રસુલુલ્લાહ મેંને કસમ ખાધ હોયે કે બોસા દઉં જન્નતકી દેહલીજકો ઓર જન્નતકી દુરકો. પસ કહા હજરતને બોસાદે માંઠે કદમ પર ઓર બાપકે ચેહરેપર. કહા ઉસને "હજરત અગર નહો મેરે માબાપ ? ફરમાયા બોસાદે અપને માબાપકી કબરોંકો.

સવાલ—અગર કોઈ શખ્સ દીન મુકરર કરેકે હર સાલ ઉર્સ કરે યા દીન ઠેરાકર કીસી બુબુર્ગકો ફાતેહા કરે જસે ગ્યારવીં હજરત ગૌસુલ આજમકી યા મોલુદ શરીફકા પ-ડના રખિઉલ અવ્વલ (હજરત કે પેદાયશ ઓર વફાત કે) મહીનેમેં યા ફાતેહા દેની યા ખતમ કુરાન કરના યા ખાના ખીલાના વગએરા દુસ્ત હોયે કે નહીં ઓર સવાબ ઉસકો હજરતકી રહે મુબારક કો યા કીસી ઓર વલીકી રહકો બખ્શના બયજ હોયે યા નહીં ?

જવાબ—દુસ્ત ઓર બયજ હોયે બન્નેકે અફજલ હોયે જ-

એસા મૌલાના શાહ અબદુલ હક મોહમ્મદીસ દેહલવીને
 માસખખતા ખિસ સુન્નાહ કીતાબમે લીખાહ્યે અ-
 યોલા વ અહકકેા મા યુજ્જકરો ફીહે જકો મૌલોદીહી
વ વફાતિહી સં “ યાને અવલા ઝોર અહક હયે
 વોહકે જકર કીયા જવે રખીઉલ અન્વલકે મહીનેમે
 જકર મૌબુદ શરીફ આં હજરત સં ઝોર જકર વફાત
 આં હજરત સં. ” ઝોર અગર દીન ઠેરાકર કીસી બુ-
 જુર્ગુ યા વલી યા ઉસ્તાદ યા પીર યા વાલેદેન (માખાપ)
 • કી કબર પર આદમીઝાંકો જમાકરેકે લે જવે ઝોર કુ-
 રઆન પડે યા ઝોર કોઇ દોઆ વગઝોરા પડકર સવાખ
 ખશેતો યેહ અમર (કામ) સવાખકા બાઇસ હયે. ઝોર
 જો મનાકરે વોહ મુનઝિર હદીસકા હયે. ઇસવાસતેકે
 અગર મના હોતાતો હજરત અપને અસહાબોં કે સાથ
 કબરસ્તાનમેં કયું જતે ઝોર યે કયું ફરમાતે ફજુરો-
 હુમ વ સલ્લેમુ અલય્હેલિમ યાને “ પસ જયારત
 કરો તુમ મુરદોંકી ઝોર સલામ કરોં તુમ ઉનપર. ”
 અસહાબોંને અર્જકીયા યા રસુલુલ્લાહ કયા યેહ મુરદે
 સુનતે હયે ? આપને ફરમાયા નઅમ યાને “ હાં. ”
 ઉનકી રહેં સુનતી હયેં.

સવાલ—કફની જો વાસ્તે મુરદોંકે લીખતેહેં દુરસ્તહે યા
 ગુનાહ ?

જવાબ—દુરસ્તહે ઝોર મુજબ નિજતકા હયે અજબે કબરસે.
 મિફતાહુલ જીનાનકી ફસ્લ છઠી બાબ બાવીસમે લી-

ખખા હચ્ચે કે પેગખ્ખરે ખુદાને ફરમાયા હચ્ચેકે જખ મરે
કોઈ ચોર ઉસકો લપેટ કફનમેં ચોર ચેહ આયત ચોર
ચેહ દોચા કાગજપર લીખખે ચોર સીનેપર ઉસ મુરદેકે
રખખે તો અલ્લાહ તચ્ચાલા ઇસ દોચાકી ખરકતસે
ઉસ મુરદે પરસે અજખ દુર કરેગા, ચોર રહમત નાઝીલ
કરેગા, ચોર ફરિશ્તે રહમતકે ભેજેગા, ચોર ઉસ મુરદેકો
કયામત તક કખરમે અમ્નો આમાન રહેગા. દોચા
મજકુર મિફ્તાહુલ જીનાનમે દર્જ હચ્ચે. એક મદને
હાલતે ખીમારીમેં અપને બેટકો વસીયતકી કે 'જખ
મેં મરું ચોર ગુરલ દીચા જાઉંતો તુજે લાજમ હચ્ચેકે
મેરી પેશાનીપર ચોર સીનેપર ખીસમિલ્લાહ લી-
ખાના. બેટને અપને બાપકી વસીયતકે મુતાબિક
અમલ કીચા. ચંદરોજકે બચ્ચાદ અપને બાપકો ખવા-
ખમેં દેખા ચોર પુછા અચ્ચે બાપમેરે કયા હાલ હચ્ચે ?
બાપને જવાબ દીચા કે જીસ વકત મેં કખરમેં રખખા
ગયા ચોર ફરિશ્તે અજખકે આચ્ચે ચોર જખ મેરી
પેશાનીપર ચોર સીનેપર લીખખા દેખા ખીસમિલ્લાહ
તો મેંને કખરકે અજખસે અમન પાયા. ચે નકલ દુરલ
મુખતાર ચોર કફાયા શોચેખીમેં દર્જ હચ્ચે.

સવાલ— મૈયતકે બાદ ખેરાત કરના ચોર ગરીબ વ મિરિક-
નોંકો દેના દુરસ્ત હચ્ચે યા નહીં ? ચોર મૈયતકો ઉસકો
સવાબ પહોંચતા હચ્ચે યા નહીં. ?

જવાબ— સુન્નત હચ્ચે. ઈસ વાસતેકે ચેહ સદકા હચ્ચે ચોર

- સદકા મૈયતકે તરફસે સુન્નત હુએ. ઝોર અજબે ક
ખસેલી રેહાઈ દેતા હુએ. શરહ બરજખમે લીખ્યા
હુએ કે ફરમાયા હજરતને ખેરાત કરો ગરચે આધી
ખજુર કયું નહો. કે તહકીક ખચાતા હુએ સદકા મૈય-
તકા અજબે ગોરસે. ઝોર ફીર ફરમાયા સદકાદો વાસતે
મુરદેકી રૂંકે દફન કરનેસે અન્વલ, કયું કે યેહ ફિદિયા
હુએ વાસતે અજબકે ફરિશ્તોં કે, યાને સદકા દેના બહર
ફાલ મૈયતકા નજત દેતા હુએ. ફતવાએ ગરીબમેં
- લીખ્યા હુએ કે લા યાતી અલલ મૈયતે લએલતુન
અશદદો મિન અન્વલે લએલતિન ફરહમુ મઓ-
 - તાકુમ ખેશૈધન મિનસ સદકતે. “યાને નહીં આતી
ઉપર મુરદે કે સખતતર પહેલી રાતસે, પસ રહમ કરો
વાસતે મુરદોં અપનેકે, સાથ કીસી ચીજકે સદકેસે”
યાને મુરદેકે ઉપર પહેલી રાતસે ઝોરકોઈ રાત જ્યાદા
તર મુશકેલ નહીં હોતી, ઉસ વાસતે ખેરાત કરના
મૈયતકે હકમે બેહતર હુએ. ખજનતુર રેવાયાતમેં લીખ્યા
હુએ વયતસદકુલ વલીયો કખલો મુદીયીલ
લએલે ખેશએધન-“ ઝોર સદકાદે વલી (યાને
વારસ મૈયતકા) પહેલે ગુજરને રાતસે સાથ કીસી
શએ કે. ” બહર રાયકે ઝોર ફતવાએ તાતાર ખાનીઆ
મેં લીખ્યા હુએ અંધયતતખેજ અહલલ મૈયતે
તઆમન લીલ કુકરાએ લકાના હસનન ઇનકાનુ
ખાલેગીના વઇનકાનુ ફિલ વરસતે સગોરન લમ
મતખિજ જલેકા મિનત તરકતે. યાને “ અગર

લેવે એહલે મૈયત તઆમંકા વાસ્તે ફકીરોંઠે અલખતા હો બેહતર અગર હોવે આલાદ બાલિગ, ઓર અગર વી-રસેમેહો સગીર (છોટ) તો યેહ નલીઆ જાવે તઆમ તરકેસે. તમામ હુવા કલામ બહર રાયકકા. તરકેસે મુરાદ મૈયતકા માલ હ્યે.

સવાલ—મુરદેકે સાથ જોતોશા લેજતે હ્યેં દુરસ્ત હ્યે યા નહીં? ઓર હ્યેતો ઉસકા હકદાર કોન હ્યે?

જવાબ—દુરસ્ત હ્યે ઓર હકદાર ઉસકે જનાજ ઉઠાને ગાલે ઓર ગોર ખોદને વાલે હ્યેં. જેસા “ફતવાયે મુલ-તકિત” મેં લીખા હ્યે અહલુલ મુસીબતે લવ હમલુત તઆમા ખલફલ જનાજતે ઇન્દા કબ્રેહી વહોવા હકકુલ હામેલીના વલ હાફરીના વ અયે જન ફીહે યહીલ્લો અકલોહુ લે ઉમુમિલ ખલવા. નકલ કીયા ઈસ રિવાયતકો ફતવાયે જદુલ લખીખને “એહલે મુસીબત અગર ઉઠાવેં તઆમ (ખાને) કો પીછે જનાજેક નજદીક કબર ઉસકીકે, પસ વોહ હક હ્યે જનાજ ઉઠાને વાલુંકા ઓર ગોર ખોદને વાલુંકા.” ઓર ઉસી કીતાબમેં હ્યે કે હલાલ હ્યે ખાના ઉસકા સબ સાથીઆંકો. ઓર તોહફતુલ ગાસેલીન ઓર જમઉલ મુતદરરેકાત મેં લીખા હ્યેકે “તઆમે કે અકબે જનાજ મિખરન્દ હલાલ અસ્ત ખુરદનેઉ. બ અલેહીલ ફતવા. “ ઓર યેહ ખાત ફતવેસે સાબિત હ્યે,” તોહફતુલ હુસેનીમેં

લીખા હુએ “ખાલાએ કબરે ગોરિસ્તાન ખુરદન મમનુઅ
અસ્ત પસ બાયદેઠે બેઝન ગોરિસ્તાન કિસમત કુનદ,
આંરા દર ઉર્ફે તોશા મીગોયન્દ, હલાલ અસ્ત અકલે
ઉ હામેલાં વ હાજેરાંરા. ” યાને “ વોહ ખાના કે પીછે
જનાજેઠે લેજાતે હુએ હલાલ હુએ ખાના ઉસકા. ઝોર
ફતવા ઉસીપર હુએ. લેકીન કબરોંપર લેજના ઠીક
નહીં; પસ ચાહીએકે કબસ્તાનકે બાહેર તકસીમ કરદે.
ઉસકા તોશા કહેતે હુએ. હલાલ હુએ ઉસકા ખાના
જનાજ ઉઠાને વાલોંકા ઝોર ગોર ખોદને વાલોંકા.”

સવાલ—મૈયતકો દફન કરનેકે વકત મટીકી મુઠીયાં ઝોર
સંગરેજ ડાલતે હુએ ઝોર કબર પર પાની ડાલતે
હુએ જાએજ હુએ યા સુન્નત હુએ યા મુસતહબ ?

જવાબ—સુન્નત હુએ, ઇસવાસ્તે કે ફરમાયા હજરતને મિ-
રકાત શરીફમેં અન જાફર ઇબ્ને મહુમદિન અન
અબદિલાહે મુરસલન ઇન્નન નખીયા સલ્લ-
લાહે અલયેહે વસલ્લમ હસસા અલલ મૈયતે
સલાસા હશીયાતિન બે યદયેહે જમીઅન વ
અન્નહુ રશા અલા કબ્રે ઇબ્નેહી ઇબ્રાહીમા
વ વદયા અલયેહે હસાઆ. યાને “ રીવાયત હુએ
જાફર બિન મહુમદસે તહકીક નખી સલ્લલાહે અલ
એહે વસલ્લમને મુઠી મટીકી ડાલી ઉપર મુરદેકે ત્રીન
વકત અપને દાનોં હાથોંસે મીલાકર, ઝોર તહકીક પાની
છીંકકા હજરતને અપને બેટ ઇબ્રાહીમકી કબરપર, ઝોર

રખ્યે ઉપર પથ્થર વાસતે નીશાનીકે. ” ઓર ઇમામ અજલી સાહબને અપની તફસીરમેં લીખ્યા હ્યે કે સુન્નત હ્યે વાસતે હર એક કે જોહાજીરહે કબ-પર ડાલે ત્રીન મુઠ્ઠીયાં ખાકડી. બાદ છીડકના કબ-રહે પાનીસે ઓર રખના પથ્થરોંકા ઉપર કબરકે સુન્નત હ્યે. ઓર અસહાબનેલી ઉપર કબર હજરતકે પાની છિડકવાયા હ્યે. ઓર ચેહુ લી મિશકાત શરીફમે લીખ્યા હ્યે અન જાફર ઈબને મહુમદન કાલા રશા કબરન નબીએ સલ્લલ લાહે અલએહે વસલ્લમ વકાનલલજી રશાલ માઆ અલા ક’મ. રેહી બિલાલો બિન રેખાહા બેકિરબતીહી ખદાઆ મિન કબ્લે રાસીહી હત્તા ઇન્તહા એલા રિજલ. એહે. યાને “ કહા. જાફર બિન મહુમદને છીડકી ગધ કબર હજરતકી ઓર થા છીડકનેવાલા બિલાલ બિન રેખાહ સાથ મશક અપનીકે કે શુર કીયા સરસે દોનો કદમે તક આપકે. ” ઓર ફતવાએ જઓહરા ઓર તફસીર ઈમામ જાફર સાદિક વગએરા કિતાબોંમેં ઇસ મસલેકી તહકીક ઇસી મુજબ લીખી હુઈ હ્યે.

સવાલ—મૈયતકો દફન કરનેકે બાદ અજન કહેના જયજ હ્યે યા નહીં ?

જવાબ—જયજ હ્યે. ઇસવાસ્તેકે અગર મના હોતા તો નજ-દીક ઈમામ શાફઈકે કયું જએજ હોતી. યુનાએ મુજ-દાને જદીદનેલી અપને રિસાલેમેં જયજ લીખ્યા હ્યે ઓર ઈમામ શાફઈ સાહબકા હવાલા દીયા હ્યે. ઓર

દુસરા સુખુત ચેહ હુએકે અજન જિક હુએ " વકુલ્લો જિકરિન દોઆઉન " એર જે જિક હુએ વોહ દોઆ હુએ, એર દોઆ મૈયતકે લીએ જયજ હુએ. એર તીસરા સુખુત ચેહ હુએકે જિક એર દોઆ કબર પર ખતએર તલકીન (પડને) કે હદીસ સે સાબિતહે. યુનાએ મિશકાત શરીફમેં જબિર બિન અબદુલ્લાસે રિવાયત હુએ કે " કહા જબિરનેકે થા મેં હજરતકે સાથ જખ સઆદ બિન મઆજ વફાત કર ગએથે. પસ ન-માઝ પડી હજરતને ઉનેકે જનાજેકી એર રખ્યા ઉનેકા કબરમેં, એર બરાબરકી કબર ઉનકી, ફીર તસખીહ પડી હજરતને ફીર તસખીહ પડી હમને બહોત દેર તક; ફીર તકખીર કહી હજરતને; ફીર ફરમાયા કે તાંગીથી ઉપર ઘસ નેક બખતકે યહાંતકકે કુશાદા કરદીયા (ખોલ દીઆ) ઉસકી કબરકો ખુદાને તસખીહ એર તકખીરકી બરક-તસે." રિવાયતકી ઉસકો ઈમામ અહમદ બિન હમ્બલને એર મુલ્લા અલી કારી હુનફીને અપની શરાહમેં, એર ઈમામ નવી સાહબને શરાહ સુદુર મેં, એર અલ્લા-માહ કીસતિતલાનીને કિતાબ શરાહ સહી ખુખારીમેં.

સવાલ—મુસીબતકે વકત મસજીદમેં યા ઘરમેં બેઠના એર દુસરે આદમીઓંકા માતમપુરસી એર તાજઅતકે લીએ આના દુરસ્ત હુએ યા નહીં ?

જવાબ—દુરસ્ત હુએ. જે સોકે ફતવાએ જહીરીયામેં લી-ખ્યા હુએ " લા બાસા લે અહલીલ મુસીબતે અંધ યજલેસુ ફિલ બએતે અવફિલ મસજીદે સલાસતા અઘયામિન વન્નાસો યાતુનહુમ વ-યાઝુનહુમ. યાને " મુજએકા નહીં હુએ વાસ્તે

એહેલે મુસીબતકે કે બેઠે ધરમે'યા મસજીદમે' તીન રોજ તક, ઓર આદમી આવે' પાસ ઉનકે ઓર માતમપુર સી કરે' ઉનકી. " ઓર ઈસી તરહ ફતવાએ ગરીબમે' ભી લીખ્યા હએ.

સવાબ—મૈયતકે તીસરે દીન જીસકો સુયુમ યા જ્યારત કહેતે હએ' ઉસ રોજ કુરાન શીરીફ ખતમ કરતે હએ' વાસ્તે મૈયતકે દુરસ્ત હએ યા નહીં ઓર સવાબ ઉસકા મૈયતકો પહોંચતા હએ યા નહીં ?

જવાબ—દુરસ્ત હએ. ઓર સવાબ ઉસ ખતમકા ફિસ મૈયતકો પહોંચતા હએ. જએસા કીતાબ તજનીસમે' લીખા હએ લવ સલા અવ સામા અવ આઅતકા અવ ફઆલા શએઅન મિનલ કોરોખાતે લે યસેલા સવાબહુ ઇલલ મૈયતે યજુજે વ યસેલો ઇલએહ યાતબેરો લેહાજેહિન નીયત વલ અમલો ફિલ અએસાલે ઇન્તેહા. " અગર કોઇ નમાઝ પડે યા રોજ રખે યા ગુલામ આજદ કરે યા કોઇ ચીજ ખેરાત કરે તોકે પહોંચે સવાબ ઉસકા મૈયતકો, તો સવાબ ઇન અમલોંકા ઉસ મૈયતકો પહોંચતા હએ; ઓર મોતખર સાથ ઉસી (સવાબ પહોંચાનેકી) નિયતસે હએ ઓર અમલ સવાબ પહોંચનેમે' હએ." ઓર ઇત્તિફાક કીયા તમામ આલમાએંને બલકે ચારેં ઇમામેંને, ઓર સાબિત હએ ફતવાએ આલમગીરી ઓર સીરાજઆ ઓર હિદાયા ઓર ફતવાએશામી વગએરાસે.

તમ્મત તમામ શુદ મુન્કર ગુલામ શુદ.

જાહેર ખબર.

કેહવત છે કે “ ગઈ તક બ્રાહ્મણ પણ વાંચતો નથી.” માટે
ચાલો આવો નામ નોંધાવો.

વહેલો તે પહેલો.

તૈયાર થાય છે

અરબસ્તાનનો પ્રાચિન ઇતિહાસ.

લખનાર

માંગરોલની પોરની ગાદીવાળા પીરખાન મોટામીયાં

કાયમુદ્દીનમીયાં.

આ પુસ્તકમાં એ દેશનું અરબસ્તાન ક્યારે અને કેમ નામ પડ્યું, તેની હદસીમા, તેના ઇતિહાસલેખકોએ પાડેલા જુદા જુદા વિભાગ, તેની પ્રખ્યાત જગ્યાઓ, તેના અસલી લોક, તેમની સંસાર પધ્ધતી અને તેમના વહેંચી રીત રીવાજો, ઇસલામ પ્રવેં ચાલતા ત્યાંના અનેક ધર્મ અને મુર્તિપૂજા, ત્રણુમો સાઠ નાની મોટી મુર્તિઓમાની તેરનું પુરે પુરું વર્ણન, કાળાની ન્યાર્પના, મહા પુરુષોનું આગમન, મહાત્મ હજરત પેગમ્બર સાહેબ અને તેમના ખાન-દાનનું જીવન; ઇસલામનો પ્રકાશ, હજરત અબુઅકરની ધરાની અને રોમન લોકો સાથેની લડાઈ, હજરત ઉમરની ફેલ્દીઆ મેસોપોટામીઆ ધરાન શામ પેલેસ્ટાઇન મિસર વિગેરે ઉપર મેળવેલી મોટી ફતેહ અને રોમન લોકોની હાર, હજરત ઉસમાનની હકીકત, હજરત અલીની કારકીર્દી, મોઆવીયાનો ખળવો, હજરત અલીનું શહીદ થવું, ત્યાંની રાજનીતિ અને ત્યાં ચાલતી અત્યારમુર્ધની ધર્મ ક્રિયાઓ, હજરત ઇમામ હસન, હજરત ઇમામ હુસેન, કરબલા, ઘાતકીઓનો નાશ, જુલમી હજબજ, આફ્રીકામાં ઇસલામનો ફેલાવ, રપેન, ઉપર ફતેહ. ઇસ્તાંબુલનો ઘેરો, અખ્યાસી લોકો, મરવાન, અબુ મુસ-લિમ, યમનીલોક, બગદાદની સ્થાપના, મેહદી, ઝીન્દીકી, હાદી, અમીન, રશીદ, હાફ્ઝલ રશીદ, મામુન, બુનાન ઉપર ફતેહ, ફાતેમી લોક, જહાદની શરૂ-આત, સુલતાન સલાહુદ્દીન, આનાડ, અલહમઆ, કેરો શહેરની સ્થાપના વિગેરેનું સવિસ્તર વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે.

હમણાથી નામ નોંધાવનાર પાસેથી એ રૂપીઆ, અને પાછળથી ખરીદ કરનાર પાસેથી ત્રણ રૂપીઆ. આવું પુસ્તક હાલ સુધીમાં એકપણ ગુજરાતી મુદ્ધ ભાષામાં પ્રગટ થયું નથી.

લી૦ મહમદલાઈ યુસુફલાઈ જરીવાલા. કાલબાદેવી રોડ મુંબઈ.

